

INFORMATION
2021

Varmvattentemperatur och legionella

Bakgrund

Legionella är en naturlig sötvattenbakterie som även anpassat sig till människans moderna vattenmiljöer, men som kan orsaka allvarliga sjukdomar. Att ha kontroll på varmvattentemperaturen och att vatten inte blir stillastående är de viktigaste faktorerna för att undvika legionellabakterier i vattensystemet.

Du som verksamhetsutövare är skyldig att ha rutiner för varmvattentemperaturen samt arbeta förebyggande så att ingen blir sjuk.

Sjukdomsfall och smittvägar

Legionella kan orsaka allvarliga lunginflammationer (Pontiacfeber eller Legionärssjukan) som i värsta fall kan ha dödlig utgång. Ungefär 100 till 150 fall om året rapporteras in i Sverige och det är främst redan sjuka personer med dåligt immunförsvar och äldre som drabbas.

Bakterierna smittar huvudsakligen genom att transporteras i mycket små vattendroppar, så kallade aerosoler, som vi andas in när vi duschar, badar eller spolrar i kranar. Legionella smittar inte mellan människor, utan enbart genom inandning. Det är ingen fara att dricka vatten som innehåller legionellabakterier.

Rutiner för kontroll av varmvattentemperatur

Legionellabakterier tillväxer i vattenledningar eller varmvattenberedare om vattentemperaturen är mellan 20–45 °C. Tillväxten gynnas dessutom om vattnet är stillastående, eftersom det då kan bildas en biofilm, en yta där bakterierna växer till.

För att ha kontroll över varmvattentemperaturen behöver verksamheten ha rutiner för att kontrollera den. För att undvika att vattnet blir stillastående ska det finnas rutiner för att spola igenom tappställen som inte används.

Hur mäter man temperaturen?

Temperaturen mäts med en vanlig termometer. Vrid på det varmaste och spola i minst en minut, håll sedan upp vattnet i ett glas och kontrollera temperaturen. Temperaturen ska då vara över 50 °C, men bör vara max 60 °C för att undvika skållningsrisk.

Kontrollera varmvattentemperaturen regelbundet i tappställen, mätning bör utföras minst en gång per månad. Prioritera att mäta i duschar eftersom det är den vanligaste spridningsvägen. I större lokaler med ett stort antal tappställen kan man välja ut ett antal av tappställena, exempelvis vartannat eller vart tredje tappställe. Välj också tappställen som sitter längst ut på ledningsnätet i byggnaden. Mät vid olika tappställen varje gång.

Genomspolning av tappställen

För att förhindra stillastående vatten under en längre period i ledningarna, och därigenom en risk för tillväxt av legionellabakterier, ska tappställen som stått oanvända i mer än tre dygn genomspolas i ett par minuter. Detta gäller för tappställen som används sällan i och alla tappställen då verksamheten varit stängd efter längre ledigheter eller lov. Personer i riskgrupper bör inte utföra genomspolning.

Journalföring av resultatet

För att underlätta kontrollen över varmvattentemperaturen bör alla uppmätta resultat journalföras av den som genomför mätningen. Se exempel nedan på hur journalföringen kan se ut.

Datum	Tappställe	Uppmätt temperatur	Signatur

Tappställen där småbarn vistas

Tappställen som används av barn, exempelvis på förskolor, är oftast nedreglerade till 38 °C för att undvika skållning. Dessa tappställen blir därför svåra att mäta temperaturen vid, eftersom det inte går att se om vattnet överstiger 50 °C. Kontroller bör istället göras i personalutrymmen, städutrymmen och liknande där man vet att tappstället inte reglerats ned. Vilka tappställen som är nedreglerade ska verksamheten ha kännedom om.

Ansvarsfördelning

Du som verksamhetsutövare ansvarar för kontroll av varmvattentemperaturen i tappställena. Fastighetsägaren kontrollerar ofta temperaturen på utgående varmvatten i antingen varmvattenberedare eller cirkulationsledning och i undercentralen. Vilka kontroller som görs av vem och hur ansvaret är uppdelat behöver vara tydligt.

Det behöver finnas en fungerande dialog så att alla parter har kännedom om resultatet. Om fastighetsägaren mätt upp för låga temperaturer i undercentralen är det viktigt att verksamheten informeras om detta samt vilka åtgärder som planeras och vice versa.

Dokumenterade rutiner

För att säkerställa att alla i verksamheten känner till rutinerna bör de dokumenteras.

Vad ska rutinerna omfatta?

Av rutinerna ska det framgå *vem* som gör vad, *när* det ska göras, *hur* det ska göras samt dokumentering av resultaten för respektive tappställe. Av rutinerna ska det även framgå hur verksamheten agerar vid för låga varmvattentemperaturer. Om låga temperaturer konstateras behöver vattensystemet kontrolleras omgående och åtgärder vidtas. Efter att åtgärder vidtagits ska nya temperaturmätningar genomföras för att säkerställa att åtgärderna haft effekt. I vissa fall behöver en provtagning av vattnet göras.

Krav på dokumentation för anmälningspliktiga verksamheter

För dig med en verksamhet som är anmälningspliktig så är det ett lagstiftat krav att rutiner för varmvatten, legionella och ansvarsfördelning är dokumenterad i ditt egenkontrollprogram. Detta bestäms i [förordning \(1998:901\) om verksamhetsutövares egenkontroll](#).

Vilka verksamheter som är anmälningspliktiga bestäms i [38 § förordning 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd](#). Anmälningspliktiga verksamheter är exempelvis förskolor, skolor, bassängbad och yrkesmässiga hygieniska verksamheter med stickande eller skärande behandling.

Fler tips på förebyggande åtgärder

Det går inte att utesluta att legionellabakterier kan växa till i ett vattenledningssystem, men det går att vidta åtgärder för att minska risken för tillväxt. Här är några exempel på sådana åtgärder:

- Ta reda på om det finns några blindledningar i fastigheten. Om dessa inte har pluggats igen kan bakterier växa till som sedan kan spridas till tappvattnet.
- Kontrollera om det finns vattenuppvärmda handdukstorkar, radiatorer eller golvvärme. Dessa ska inte vara kopplade till tappvattnet utan till ett eget slutet system. Om de är kopplade till tappvattnet bör detta åtgärdas, så att det inte finns någon risk att vattnet återförs till tappvattennätet.
- Inventera lokalerna löpande och undersök om det finns tappställen som inte används. Det kan till exempel finnas rum eller delar av lokalerna som har slutat att användas eller används i mindre omfattning, reoveras eller har börjat användas som förråd. Om det finns tappställen som aldrig används bör de tas bort helt.

Mer information

För mer information om legionella och vad du kan göra för att minimera risken för tillväxt, se länkarna nedan.

- Folkhälsomyndigheten om Legionella
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/tillsynsvagledning-halsoskydd/smitta-kopplad-till-objekt/legionella/>
- Information om åtgärder från Boverket
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/boverkets-byggregler/vatten-och-avlopp/legionella-i-vatten/>
- Egenkontrollförordningen
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1998901-om-verksamhetsutovares_sfs-1998-901

För mer information kontakta:

Miljötillsynsavdelningen, hälsoskydds-enheten, Miljö- och bygglövsförvaltningen 08-535 300 00,
miljotillsyn@huddinge.se